

Plán péče pro přírodní památku Vizerka

**na období
2010–2022**

**Mgr. Petr Karlík
RNDr. Milan Řezáč, Ph.D.**

2009

1. Základní identifikační a popisné údaje

1.1 Evidenční kód ZCHÚ, kategorie, název a kategorie IUCN

Kód ZCHÚ: 1119
Kategorie: přírodní památka
Název: Vizerka
Kategorie IUCN: IV. - přírodní památka

1.2 Platný právní předpis o vyhlášení ZCHÚ

vydal: NVHLM Prahy
číslo: 5/1988 Sb. NVP
dne: 4.7.1988

novelizace, úpravy:

Nařízení, kterým se mění vyhláška č. 5/1988 Sb. NVP, kterou se určují chráněné přírodní výtvoř v hlavním městě Praze ve znění vyhlášky č. 23/1991 Sb. hl. m. Prahy.

datum vydání: 21.3.2006

datum účinnosti: 1.5.2006

1.3 Územně-správní členění, překřyv s jinými chráněnými územími a příslušnost k soustavě Natura 2000

kraj:	Praha
obec s rozšířenou působností třetího stupně:	Praha
obec:	Praha 6, Městská část Praha-Dejvice, Městská část Praha-Nebušice
katastrální území:	Dejvice, Nebušice
národní park:	-
chráněná krajinná oblast:	-
jiný typ chráněného území:	přírodní park Šárka-Lysolaje
<u>Natura 2000</u>	
ptačí oblast:	-
evropsky významná lokalita:	-

1.4 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí

Katastrální území: 729272 Dejvice

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
4798		ostatní plocha	neplodná půda	1639	27869	27869
4316		ovocný sad	zemědělský půdní fond	1821	2583	2583
Celkem						30452

Katastrální území: 729876 Nebušice

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
1203/1		ostatní plocha	jiná plocha	617	429	429
1203/2		ostatní plocha	jiná plocha	619	16	16
Celkem						445

Celkem navržené území zasahuje do dvou katastrálních území a celkově zabírá rozlohu 3,09 ha (30.897 m²).

Výpisy k jednotlivým parcelám dle KN jsou uvedeny v příloze.

1.5 Výměra území a jeho ochranného pásma

Druh pozemku	ZCHÚ plocha v 0,0000 ha	OP plocha v 0,0000 ha
výměra nelesní části	3,0897 ha	-
lesní pozemky	-	-
plocha celkem	3,0897 ha	75,5 (stanoveno vyhláškou)

Ochranné pásmo vytváří dlouhý souvislý pás lesů a sadů od Divoké Šárky až po Jenerálku. **Výměra ochranného pásma 75, 5 ha**

1.6 Hlavní předmět ochrany

1.6.1 Předmět ochrany podle zřizovacího předpisu

Skalnaté a křovinaté svahy údolí Šáreckého potoka s teplomilnou květenou.

1.6.2 Hlavní předmět ochrany – současný stav

Hlavním důvodem vyhlášení, které bylo připravované již od 60. let, byla xerothermní flóra. Z důvodu nedostatečné péče došlo k redukci populací některých významných rostlin, např. koniklece lučního nebo hvězdnice zlatovlásku. Přesto se jedná o lokalitu floristicky stále značně hodnotnou. Ze zoologického hlediska je území významné výskytem plazů, konkrétně užovky hladké (*Coronella austriaca*) a ještěrky obecné (*Lacerta agilis*), a především teplomilných bezobratlých, například pavouka stepníka rudého (*Eresus kollari*), střevlíčka *Cymindis axillaris*, brouka z čeledi Anthribidae *Choragus sheppardi* a řady mandelínek a nosatců. Na lesní porost je vázán střevlík zahradní (*Carabus hortensis*).

A. společenstva

název společenstva (s uvedením kódu dle Katalogu biotopů ČR)	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis biotopu společenstva
xerothermní kostřavové trávníky sv. <i>Festucion valesiaca</i> včetně přechodů do sv. <i>Bromion</i> a maploplošně vyvinutá vegetace efemér a sukulentů (jednotky T3.3, T3.4 a T6.1). Rovněž jsou sem zahrnuty suché bylinné lemy (jednotka T4.1)	7	místa kolem skalních výchozů, v jednom případě i trávník pod dráty el. vedení
xerothermní skalní vegetace sv. <i>Allyso-Festucion pallentis</i> (jednotka T3.1)	2	na skalních výchozech a jejich nejbližším okolí
nízké xerofilní kroviny se skalníkem (jednotka K4A)	1	místa kolem skalních výchozů, posléze přecházejí do porostů vysokých křovin.
kyselomilná skalní vegetace (jednotka S1.2)	<1	skalní výchozy
řepík (jednotka L3.1)	10	dolní část svahu, západní část území
mezofilní louka (jednotka T1.1)	7	svahová louka podél dolního kraje lokality; sušší křídlo ovsíkových luk

Pozn.: Na zbývající rozloze se vyskytují mezofilní vysoké křoviny přecházející sukcesí do lesních porostů (acidofilní teplomilné doubravy). Sukcese, jejímž výsledkem tyto křoviny jsou, je největším ohrožením lokality, proto nejsou tyto porosty dřevin považovány za předmět ochrany.

B. druhy

název druhu	aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	stupeň ohrožení	popis biotopu druhu
koniklec luční <i>Pulsatilla pratensis</i>	jediná rostlina	SO, C2	stěrbina na skalce s vegetací sv. <i>Allyso-Festucion pallentis</i>
bělozářka liliovitá <i>Anthericum liliago</i>	desítky jedinců	O, C3	Plochy 1, 2, 4; skalní stepi
plamének přímý <i>Clematis recta</i>	desítky jedinců	O, C3	Plocha 1; lemové společenstvo
třemdava bílá <i>Dictamnus albus</i>	desítky kusů	O, C3	plocha 1; lemová společenstva (zarůstající step a okraj lesa)

hvězdnice zlatovlásek <i>Linosyris vulgaris</i>	několik jedinců	O, C3	Plocha 4; skalní step zarůstající křovinami
jetel žhaný <i>Trifolium striatum</i>	několik jedinců	C1	Plocha 3; teplomilný trávník pod elektrickým vedením
řebříček sličný <i>Achillea nobilis</i>	stovky jedinců	C3	Plochy 1, 3, 5 (východně od segmentu 1); trávník s <i>Bromus erectus</i>
rožec krátkoplátečný <i>Cerastium brachypetalum</i>	desítky jedinců	C3	Plocha 3; teplomilný trávník pod elektrickým vedením
trýzel škardolistý <i>Erysimum crepidifolium</i>	tisíce jedinců	C3	Plochy 1, 2, 3, 4, 5, 10; v teplomilných trávnících i v křovinách
růže keltská <i>Rosa gallica</i>	několik porostů	C3	Plochy 1, 2; v lemových společenstvech
vikev hrachovitá <i>Vicia pisiformis</i>	několik jedinců	C3	Plocha 8; dubohabřina
vousatka prstnatá <i>Botriochloa ischaemum</i>	několik porostů	C4	Plochy 1, 3; teplomilné trávníky
skalník celokrajný <i>Cotoneaster integerrimus</i>	hojný v okolí skalních výchozů	C4	Plochy 1, 2; zarůstá skalní stepi
kostřava sivá <i>Festuca pallens</i>	desítky trsů	C4	Plochy 1, 2, 4; skalní stepi
kakost krvavý <i>Geranium sanguineum</i>	stovky jedinců	C4	Plochy 1, 2; lemové společenstvo
strdivka sedmihradská <i>Melica transsilvanica</i>	desítky trsů	C4	Plochy 1, 2; teplomilné trávníky
mochna přímá <i>Potentilla recta</i>	desítky jedinců	C4	Plocha 9; teplomilný trávník
hrušeň polnička <i>Pyrus pyraeaster</i>		C4	
mateřídouška panonská <i>Thymus pannonicus</i>	desítky trsů	C4	Plochy 1, 2, 3; teplomilný trávník
jilm vaz <i>Ulmus laevis</i>	několik jedinců	C4	Plocha 8; dubohabřina
jilm habrolistý <i>Ulmus minor</i>	hojný	C4	Plochy 1, 2; zarůstá skalní stepi
rozrazil ladní <i>Veronica dillenii</i>	stovky jedinců	C4	Plochy 1, 2, 3; skalní stepi

Z lokality jsou uváděny následující ohrožené druhy živočichů: z plazů užovka hladká (*Coronella austriaca*) a ještěrka obecná (*Lacerta agilis*), z bezobratlých živočichů pavouk stepník rudý (*Eresus kollari*), střeblíček *Cymindis axillaris*, brouk z čeledi Anthribidae *Choragus sheppardi*, řada mandelínek a nosatců. Na lesní porost je vázán střeblík zahradní (*Carabus hortensis*).

Mezi druhy rostlin, které v území vymřely či jsou neznámé, patří zejména rmen barvířský *Anthemis tinctoria*. Také koniklec luční *Pulsatilla pratensis* považuje Smrček (1991) již za vymřelý, nám se však tento druh podařilo potvrdit, avšak jen v jediném exempláři (!) na skalce (plocha 4). Z druhů předmětu ochrany, které mají populaci stabilizovanou nebo patrně i větší než v minulosti je možno uvést třemdavu bílou *Dictamnus albus*, hojně se vyskytující v lemové vegetaci na ploše 1.

Vysvětlivky:

C1 – kriticky ohrožený taxon Červeného seznamu cévnatých rostlin (Holub et Procházka 2000, Procházka et al. 2001)

C2 – silně ohrožený taxon Červeného seznamu

C3 – ohrožený taxon Červeného seznamu

C4 – vzácnější taxon Červeného seznamu, který vyžaduje další pozornost (C4a – méně ohrožené taxony)

SO – silně ohrožený chráněný druh Vyhlášky 395/1992

O - ohrožený chráněný druh Vyhlášky 395/1992

1.7 Dlouhodobý cíl péče

Dlouhodobým cílem je zachování nelesních biotopů xerothermních trávníků a skal v krajině tvořící bezprostřední rekreační zázemí velkoměsta. V této krajině došlo během uplynulých zhruba sta let k likvidaci většiny těchto, pro oblast dříve velmi charakteristických biotopů, a sice zejména z důvodu jejich zalesnění.

2. Rozbor stavu zvláště chráněného území s ohledem na předmět ochrany

2.1 Stručný popis území a charakteristika jeho přírodních poměrů

Poloha

Strmé levobřežní úbočí meandru Šáreckého potoka, pod jihovýchodním okrajem intravilánu Nebušic (cca 1,2 km VJV hlavní křižovatky v obci).

Území leží v nadmořské výšce 236–285 m.

Geologie a pedologie

Na jižně orientovaných svazích údolí Šáreckého potoka vystupují proterozoické břidlice. Na nich jsou vyvinuty protorankery, rankery až mělké kambizemě.

Krajinná charakteristika

Jižně orientované svahy s teplomilnými porosty křovin a skalních stepí na výchozech proterozoických břidlic. Jako i další části Šáreckého údolí se jedná o úsek zachovalé, esteticky i přírodovědně hodnotné krajiny na okraji velkoměsta.

Z fytogeografického hlediska leží území v okrese 9. Dolní Povltaví (Skalický 1988),

V minulosti se v údolí Šárky vyskytovala pouze velmi malá rozloha lesů. Stejně tak i předmětné MZCHÚ bylo v minulosti bezlesé, což lze vyčíst ze starých map. Na mapě stabilního katastru (1840) jsou zde vyznačeny pastviny s vtroušenými dřevinami, okrajově (plocha 7) též orná půda. Nejbližší les se vyskytoval nad levým břehem Šáreckého potoka východně Vizerky.

Flóra a vegetace

Území bylo v minulosti využíváno jako pastvina, z menší části pak také jako extenzivní ovocný sad. Dnes je téměř celé území zarostlé křovinami, zejména hlohy a růžemi, kde se již výrazně uplatňují jasanů a dubů. Potenciálním přirozeným biotopem by zde byly teplomilné břekové doubravy (*Sorbo torminalis-Quercetum*), nicméně díky místy vysokému podílu jasanu směřuje sukcese převážně k druhově chudým mezofilním lesním společenstvům. Teplomilné kostřavové trávníky (*Festucion valesiaca*), hlavní důvod vyhlášení ZCHÚ se v území vyskytují jen v omezené míře na několika světlinách, zejména kolem skalních výchozů a pak také v pásu pod dráty elektrického vedení. Na okrajích světlin se vyskytují plošně i druhově dobře vyvinuté teplomilné lemy (*Geranio-Dictamnium*) s charakteristickou a zde vcelku hojnou třemdavou bílou (*Dictamnus albus*). Přímo na skalách se nalézají xerothermní skalní vegetace s hojnou kostřavou sivou (*Allyso-Festucion pallentis*) a na místech s velmi mělkou půdou společenstva primitivních půd (třída *Sedo-Scleranthetea*). Území je významné výskytem zbytkové populace koniklece lučního (*Pulsatilla pratensis*), zmíněnou třemdavou, vzácnou lemovou růží keltskou (*Rosa gallica*) a dalšími xerothermními druhy jako je např. řebříček sličný (*Achillea nobilis*) nebo bělozářka liliovitá (*Anthericum liliago*).

Výčet nalezených druhů rostlin je uveden v příložené botanické inventarizaci.

Z hlediska mechorostů (Váňa 1992) se v pražském kontextu jedná o průměrně významné území. Bryologicky hodné pozornosti jsou zde tři druhy rostoucí na skalkách: *Cynodontium bruntonii*, *Grimmia montana* a *Weissia condensata*.

Fauna

Na lokalitě hnízdí ptáci křovin, z méně běžných tuhýk obecný (*Lanius collurio*) a t. šedý (*L. excubitor*).

Území je významné výskytem plazů, konkrétně užovky hladké (*Coronella austriaca*) a ještěrky obecné (*Lacerta agilis*). Největší jeho význam však spočívá ve výskytu teplomilných druhů členovců, například pavouka stepníka rudého (*Eresus kollari*), střevlíčka *Cymindis axillaris*, brouka z čeledi Anthribidae *Choragus sheppardi* a řady mandelínek a nosatců. Na lesní porost je vázán střevlík zahradní (*Carabus hortensis*). Z reliktních fytofágních brouků jsou zde z mandelinkovitých *Cryptocephalus pygmaeus*, *Psylliodes instabilis*, z nosatcovitých *Apion penetrans* a bezkřídlí stepní *Trachyphloeus spinimanus*, *T. rectus*, *T. angustisetulus* a *T. asperatus*.

V minulých 45 letech se na lokalitě podařilo zaevidovat celkem 513 druhů motýlů. Z hlediska lepidopterologického patří území mezi méně hodnotné, což je jistě dáno dlouhodobě zanedbanou péčí o stepní biotopy, které kromě drobných enkláv na skalních výchozech jsou zarostlé náletovými dřevinami. Přes tuto skutečnost je i dnes možno se na biotopech přírodní památky setkat se vzácnými druhy motýlů, jako např. drobníčkem (*Stigmella carpinella*) a vzpřímenkou (*Parornix carpinella*) žijícími na listech habru (*Carpinus*), minovníčky (*Tischeria decidua*) žijícím na dubu a (*Tischeria gaunacella*) žijícím na trnce (*Prunus spinosa*), případně třešni (*Cerasus avium*), předivkou (*Pseudoswammerdamia combinella*), která žije ve společném zápředku na stinných místech na trnce obecné, druhotně též na švestce domácí (*Prunus domestica*), člunkovcem hajním (*Ypsolopha mucronella*) na brslenu evropském (*Euonymus europaea*), plochuškou šedou (*Exaeretia allisella*) žijící i na ruderalizovaných biotopech na pelyňku černobýlu (*Artemisia vulgaris*), plochuškou (*Amphisbatis incongruella*) žijící na kostřavové stepi ve vaku z tvrdolistých trav, skvrnuškou hadincovou (*Ethmia terminella*) žijící na skalní stepi na hadinci obecném (*Echium vulgare*). Zajímavý je výskyt pouzdroníčka ušnicového (*Coleophora galbulipennella*). Ten je vázán na kostřavové stepi svazu Festucion valesiaca a skalní stepi svazu Helianthemo cani-Festucion pallentis, kde housenka žije v nápadném trubkovitém na listech silenky ušnice (*Silene otites*) a silenky nicí (*Silene nutans*). Vak je až 13 m dlouhý, pokrytý zrnky písku, které vytvářejí nápadné podélné pruhy. Mina je čistě bílá, nápadná. Vaky se přes den většinou nalézají na zemi v bezprostřední blízkosti živné rostliny, nikoli na rostlině. Dále zde žije pouzdroníček ptačincový (*C. solitariella*) vytvářející nápadné bílé miny na listech ptačince velkokvětého (*Stellaria holostea*). Zjištěna byla přítomnost makadlovek (*Teleiodes fugacellus*) žijící monofágně na jilmu (*Ulmus*), (*Caryocolum blandellum*) a (*C. huebneri*) na ptačinci velkokvětém, obaleče (*Eucosma pauperana*) žijícího na růžovitých keřích v teplých křovinatých porostech, obaleče (*Pammene inquilina*) žijícího v teplých doubravách na v hálkách na dubu (*Quercus*), příbuzného krásně zbarveného obaleče babykového (*P. trauniana*) žijícího na nažkách javoru babyky (*Acer campestre*), zavíječe (*Trachycera suavella*) na trnce v teplých křovinatých porostech, vzácného modráška rozchodníkového (*Scolitantides orion*) žijícího na rozchodnících, zde konkrétně na rozchodníku velkém (*Hylotelephium maximum*), teplomilné píd'alky očkovce rudopásného (*Cyclophora quercimontaria*), která žije v teplých doubravách na dubu, i naopak chladnomilné píd'alky žlutohlavé (*Ecliptopera capitata*), která zde zřejmě obývá dno údolí a žije na netýkavce nedůtklivé (*Impatiens noli-tangere*). Za pozornost stojí nález lokální píd'aličky lipové (*Epinotia egenaria*). Jde o druh obývající teplé listnaté lesy, v nichž žije na pupenech, květech a plodech lípy, hlavně lípy velkolisté (*Tilia platyphyllos*). Výskyt tohoto druhu v Praze je velmi vzácný. Dalšími zjištěnými druhy jsou poměrně lokální píd'alička trnková (*Rhinoprora chloerata*) a reliktní druh tmavoskvrnáč březnový (*Theria rupicaprararia*), oba žijící v teplých trnkových porostech, velmi lokální hřbetozubec jižní (*Drymonia velitaris*) s vazbou na nejteplejší dubové porosty a mūra zeleněnka dubová (*Bena bicolorana*), rovněž žijící v dubových lesích.

Kvalita a význam

I přes špatný stav území způsobený dlouhodobou absencí údržby a s ní spojeným masivním zarůstáním dřevinami, se jedná o regionálně velmi významnou lokalitu s výskytem v celopražském měřítku silně ohrožených a ustupujících druhů (typicky koniklec luční, třemdava bílá, řebříček sličný, růže keltská).

Přehled zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů

název druhu	aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	kategorie podle vyhlášky č. 395/1992 Sb.	popis biotopu druhu
ještěrka obecná <i>Lacerta agilis</i>	spatřeny ojedinělé exempláře	SO	Skalní stepi
koniklec luční <i>Pulsatilla pratensis</i>	jediná rostlina	SO	Plocha 4; stěrbina na skalce s vegetací sv. <i>Allyso-Festucion pallentis</i>
užovka hladká <i>Coronella austriaca</i>	zaznamenána ojediněle	SO	Slunné plochy trávníků.
bělozářka liliovitá <i>Anthericum liliago</i>	desítky jedinců	O	Plochy 1, 2, 4; skalní stepi
hvězdnice zlatovlásek <i>Linosyris vulgaris</i>	několik jedinců	O	Plocha 4; skalní step zarůstající křovinami
otakárek ovocný <i>Iphiclidea podalirius</i>	ojediněle	O	
plamének přímý <i>Clematis recta</i>	desítky jedinců	O	Plocha 1; lemové společenstvo
svižník polní <i>Cicindela campestris</i>	Zaznamenány ojedinělé exempláře	O	
třemdava bílá <i>Dictamnus albus</i>	desítky kusů	O	plocha 1; lemová společenstva (zarůstající step a okraj lesa)

2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti

(zpracováno s využitím různých údajů z rezervační knihy deponované na Středisku AOPK)

a) ochrana přírody

- 1966 – stav území vcelku dobrý, pouze majitel ohradil malou část území nad statkem jako výběh pro ovce
- 1968 – „část stráně nad usedlostí Vizerka ohrazena a vypásány zde ovce (8 ks), které se ale zřejmě někdy pasou i mimo ohradu“
- 1969 – bylo připraveno formální vyhlášení chráněného území a získán souhlas majitele s tímto záměrem. Majitel však pod dokument stvrzující souhlas napsal ručně dovětek: „V současné době užívám část pozemku k pastvě ovcí. Souhlasím s jejich přemístěním za předpokladu, že PSSPPOP pomůže prosadit, v rámci svých odborných možností úpravu potoka“.

- 1978 – záznamy o kontrolách území konstatují, že jsou zde „neúnosně přerostlé křoviny, chráněné rostliny zatlačeny – džungle téměř neprostupná“. Negativním jevem bylo mj., že z horní hrany svahu shazovali zahrádkáři do území odpad.
- Během druhé půlky 80. let opakované brigády ZO ČSOP (PřF UK) (1985, 1986, 1987), během nichž byly odstraňovány křoviny a káceny stromy, zejména na výchozech skal. Je otázka, jak byl tento zásah intenzivní a nakolik zvrátil negativní stav území, protože z roku 1986 pochází komentář, že „patronátní ZO ČSOP mohla pracovat svědomitěji“.
- Teprve v roce 1988 je území *de jure* vyhlášeno (viz zřizovací předpis).
- Po roce 1989 vznikl návrh na přilehlých pozemcích nad ZCHÚ, tj. v jeho ochranném pásmu, zrealizovat rozsáhlou výstavbu rodinných domků. Tuto myšlenku tehdejší ČÚOP (dnes Středisko AOPK) zavrhl, nicméně v roce 1994 Magistrát Hl.m.P., jakožto správní orgán OP výjimku ze stavební uzávěry v ochranném pásmu udělil s odůvodněním, že výstavbou „dojde k přirozenému zadržení invaze návštěvníků do prostoru přírodní památky“ a „neumožní návštěvníkům volný průchod do údolí, ale nasměruje je na existující síť cest“. Předpokladem pro tuto úvahu přitom bylo, že „při realizaci výstavby v katastru Nebušic se zvýší tlak návštěvníků na celý prostor vlastního Šáreckého údolí“.
- V posledních letech péče o území neprobíhala.

c) zemědělské hospodaření

- Svahy Šáreckého potoka byly v minulosti bezlesé a byly využívány jako pastvina a extenzivní sad.
- Ještě na konci 60. let zde doznívala pastva ovcí. Pastva koz přímo na ploše MZCHÚ není doložena, nelze ji však ve vzdálenější minulosti vyloučit.
- Během 90. let bylo území narušováno hrabáním slepic, což se dotýkalo nejen, byť především, dolních partií, ale i cenných ploch skalních enkláv. V důsledku toho bylo okolí skalek degradováno (místy byla pouze holá půda). Nakolik se na tomto stavu podílela i pastva ovcí není zcela jasné (Smrček 1991, Váňa 1992, též srovnej Ložek 1994).

g) rekreace a sport

- Lokalita byla vždy poměrně nepřístupná, což se ještě umocnilo výstavbou rodinných domů nad MZCHÚ v 90. letech. Určitá, přiměřená, míra sešlapu by však byla pro toto území, ponechané jinak zcela bez péče, pozitivem.
- Okolí lokality je součástí Šáreckého údolí, které je velmi významným turistickým a rekreačním cílem v SZ části Prahy. Přímo pod MZCHÚ, po pravém břehu potoka, prochází frekventovaná turistická trasa a u usedlosti Vizerka je možné zakoupit jednoduché občerstvení.

2.3 Související plánovací dokumenty, správní rozhodnutí a právní předpisy

Lokalita náleží do přírodního parku Šárka-Lysolaje, který byl vyhlášen v r. 1990 na rozloze 1005 ha. Jiné dokumenty, rozhodnutí či předpisy nejsou zpracovatelům známy.

2.4 Škodlivé vlivy a ohrožení území v současnosti

a) zemědělské hospodaření

Území je v současné době bez hospodářského využití (s výjimkou části louky na dolním okraji lokality), což představuje výrazně negativní faktor, který způsobuje ochuzování ochranně hodnotné bioty.

b) rekreace a sport

K rekreaci a sportu není území využíváno, protože je obtížně přístupné a ještě hůře dostupné. Územím nevedou žádné cesty.

c) jiné způsoby využívání

Pod domy postavenými nad rezervací se místy najde trocha odpadků. Do kraje rezervace se odkládá zahradní odpad (zejména travní mulč, dále např. drny...). Byla odtud i svalena rozbitá betonová skruž nacházející se teď hlouběji ve svahu. Z hlediska hlavního předmětu ochrany tento vliv však nepředstavuje závažnější problém.

2.5 Současný stav zvláště chráněného území a přehled dílčích ploch

Území PP Vizerka bylo rozděleno do deseti dílčích ploch. Každá dílčí plocha je stručně charakterizována a jsou uvedena navrhovaná opatření.

Zákres dílčích ploch do mapy je v příloze.

č.	Dílčí plocha - lokalizace	charakteristika	návrh péče
1	východní step	Xerothermní trávník a lemová společenstva s dominancí sveřepu vzpřímeného <i>Bromus erectus</i> , výskytem třemdavy <i>Dictamnus albus</i> a řebříčku <i>Achillea nobilis</i> . Přímo v ploše, a zejména v okrajích jsou vzrostlé jasan.	Prioritou je skácet všechny jasan, dále kácet i habr a hloh. Optimální je údržba trávníku pastvou, případně i kosením.
2	západní step	Xerothermní stráníky a výchozy skal (dosti hojně kostřava sivá <i>Festuca pallens</i>) . V různé míře zarostlé trnkou, růžemi a skalníkem (výchoz v horní části je dokola uzavřen ve skalníkové křovině). Roztroušeně jasan a babyky.	Prioritou je likvidovat všechny dřeviny, do jisté míry lze šetřit pouze skalník. Optimální je údržba trávníku a kontrola výmladků dřevin pastvou.
3	trávník pod dráty	Suchý trávník zchovalý díky přítomnosti vedení el.kabelů. Dominují sveřep vzpřímený a chrpa latnatá <i>Centaurea stoebe</i> . Zarůstá dřevinami.	Potřebné je likvidovat růže a hloh a také vzrostlý jasan (který se nachází přímo pod sloupem el. vedení). Optimální je údržba trávníku pastvou, případně i kosením.
4	skalka s koniklecem	Skalka s hojnou kostřavou sivou <i>Festuca pallens</i> , dále s <i>Centaurea stoebe</i> , <i>Asplenium septentrionale</i> , <i>Aster linosyris</i> (1 trs), malými keříky <i>Cotoneaster integerrimus</i> a posledním exemplářem koniklece lučního <i>Pulsatilla pratensis</i> na lokalitě, která představuje jednu z vůbec posledních mikrolokalit v celém Šáreckém údolí! Ke skalce přiléhá řídký trávník s <i>Festuca rupicola</i> a <i>Carex humilis</i> .	Potřebné je kácet dřeviny v okruhu alespoň 5 m (aby nedošlo výhledově k zastínění a aby se rozšířil xerothermní trávník). Redukcí dřevin docílit propojení s dílčí plochou 1. Pod skalkou ponechat jen několik velkých dubů (lemové stanoviště pro třemdavu).
5	les ve východní části	Les je různého sukcesního stáří – na některých místech převládá jasan s babykou, místy dosti třešně, jinde již staré duby. V podrostu se střídají druhy ruderální (angrešt <i>Ribes uva-crispa</i> ,	Vhodná je probírka, kterou se docílí prosvětlení porostu, především v částech přiléhajících k segmentům 1, 3 a 4 a na místech s dosud

		česnáček <i>Alliaria petiolata</i>) s druhy suchomilnými (<i>Hylotelephium maximum</i> s. str., <i>Achillea nobilis</i> , <i>Stachys recta</i> , <i>Carex humilis</i>). Na východním okraji MZCHÚ navazují porosty s borovicí černou <i>Pinus nigra</i> . Podél SV okraje porostu jsou kamenné snosy (obsahující i kusy cihel).	přežívající teplomilnou květenou (např. <i>Achillea nobilis</i>). Prioritou je likvidace jasanu, z keřů pak hlohu a růže šípkové.
6	vysoké křoviny v centrální a Z části	Velice husté vzrostlé křoviny s dominancí hlavně trnky, babyky, hlohu, svídy a dále se skalníkem <i>Cotoneaster integerrimus</i> . Mezi křovinami zaznamenán malý trs sterilního křivatce lučního <i>Gagea</i> cf. <i>pratensis</i> V SZ části (pod mezí) zbytky staré černé skládky (lavor, hrnce, sklenice...).	Odstranit dřeviny v pásu 10 m kolem otevřených enkláv 2 a 3 (jedná se především o rozptýlené vzrostlé jasanu a husté křoviny). Optimálním způsobem redukce křovin na větší ploše by byla celoroční kozí pastva. V optimálním případě vysbírat odpad.
7	les v SZ rohu	Svah 10–15 stupňů na terase (vysoké mezi) využívaný v 19. stol jako pole, poté jako extenzivní sad s trávničkem (v 70. letech 20. st. zde Kubíková uvádí ještě trávniček sv. <i>Bromion</i> , as. <i>Fragario-Festucetum rupicola</i>). Nyní zarostlé 20–30 letým lesem s výskytem babyky, mléče, třešně (štěpné přestárlé i plané) ojediněle hrušně. V podrostu kuklík městský <i>Geum urbanum</i> a mahónie <i>Mahonia aquifolium</i>).	Ponechat bez zásahu.
8	dubohabřina v Z části	Vcelku dobře vyhraněný biotop dubohabřin s dominantním habrem ve stromovém patře a ptačincem <i>Stellaria holostea</i> , vikví <i>Vicia pisiformis</i> , rybízem <i>Ribes alpinum</i> , plicníkem <i>Pulmonaria obscura</i> , orsejí <i>Ficaria verna</i> aj. v podrostu.	Bez zásahů. Přípustná je probírka – s uplatněním výmladkové obnovy.
9	louka	druhově pestrá sušší ovsíková louka s <i>Festuca rupicola</i> , <i>Salvia pratensis</i> , <i>Potentilla recta</i> , <i>Carex praecox</i> . Z větší části koseno. V kraji louky vysázeny vlašské ořechy.	Zajistit pravidelné kosení jednou až dvakrát ročně. Až 1/3 plochy může přitom zůstat nepokosena, je však třeba dbát, aby další rok zůstala nepokosena zase jiná část porostu. Alternativou/doplněním seče může být pastva ovčí nebo kozí.
10	plocha nad usedlostí	Porosty vzrostlých dřevin nad usedlostí. Ovlivněno provozem přilehlé usedlosti (sešlap apod.). Vyskytuje se zejména jasan, ale také i několik akátů (hlavně mladších, které i zmlazují).	Nezbytné je zejména zlikvidovat akáty, aby se nerozšířily dále do území. Vhodné by bylo pokácet řadu stromů nejbližší k bezlesým enklávám a omezit tak jejich zástín. Jinak lze ponechat stávající stav.

2.5.1 Základní údaje o lesích

V území se nevyskytují žádné lesní pozemky, přestože má území na značné své části v důsledku dlouhodobé sukcese charakter lesa. Tento fakt výrazně usnadňuje provedení navržených managementových opatření. Z ekologického hlediska se lesnímu ekosystému (z hlediska druhového složení a struktury) nejvíce blíží především plocha 8 a pak plocha 5, což je vhodné vzít na vědomí při provádění péče.

2.5.4 Základní údaje o nelesních pozemcích

Nelesní pozemky jsou vedeny jako ostatní plocha a z malé části jako ovocný sad. Na většině plochy se však vyskytují porosty dřevin. Jejich část je vhodné odstranit, aby se podpořil předmět ochrany. Zbytek by bylo nejvhodnější ponechat bez zásahů a jako ukázkou spontánní sukcese.

2.6 Zhodnocení výsledků předchozí péče a dosavadních zásahů do území a závěry pro další postup

V uplynulém období neprobíhala systematická ochranná péče.

Z tohoto důvodu je nutno hodnotit stav území jako dosti špatný, kdy je ohroženo dlouhodobé přetrvání předmětu ochrany. Je nejvyšší čas provést aktivní kroky ke zlepšení stavu tohoto dosud značně hodnotného území. Jako klíčová se jeví dohoda s vlastníkem pozemků, která by v ideálním případě mohla vyústit v zavedení pastvy.

2.7 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize

Sřety různých zájmů ochrany přírody se nepředpokládají.

3. Plán zásahů a opatření

3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření v ZCHÚ

3.1.1 Rámcové zásady péče o území nebo zásady jeho jiného využívání

a) péče o nelesní pozemky

Přesto, že je území formálně tvořeno pouze nelesními pozemky, tak se na většině plochy vyskytují porosty dřevin. Na vybraných plochách (především okolí skalních výchozů) je třeba tyto dřeviny odstraňovat, protože se šíří a utlačují předmět ochrany. Optimální by bylo zajistit řízenou pastvu.

Při péči o území lze zvolit v podstatě jeden ze dvou hlavních přístupů:

- i) manuální klučení dřevin doplněné péčí o trávníky v podobě kosení či krátkodobé pastvy ovcí a vysekáváním výmladků
- ii) a nebo oplocení zvolené části území a zavedení celoroční pastvy koz.

b) péče o rostliny

Jediným druhem, na který by měla být upřena zvláštní pozornost je koniklec luční, který se zde vyskytuje v jediném exempláři. Jedná se zároveň také o jednu z posledních mikropopulací koniklece v Šáreckém údolí. Koniklec luční je ochranný a botanicky významný druh, který na území středních Čech dosahuje hranice areálu. Vyskytuje se jak na bazických horninách, tak na silikátech, přičemž mnohem výraznější ústup zaznamenaly právě lokality na silikátech (na vápencích Českého krasu se vyskytuje dosud řada vitálních populací). Proto považujeme jeho ochranu za prioritu a navrhujeme iniciovat záchranný program, který by zabezpečil zbývající mikrolokalitu ze Šáreckého údolí. Pracovištěm, které by se tohoto úkolu mohlo zhostit je např. katedra dendrologie lesnické fakulty ČZU v Suchdole. V první etapě tohoto záchranného programu navrhujeme šetrný odběr genetického materiálu a převedení rostlin do kultury (vypěstování ze semen, in vitro kultura).

3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území

a) nelesní pozemky

Specifikace zásahů pro jednotlivé dílčí plochy je uvedena v kapitole 2.5.

V následujícím textu je popsán zejména způsob provádění zásahů a jejich alternativy.

Je nezbytné provádět dva typy zásahů: redukci dřevin a péči o travní porosty.

Při redukci dřevin je třeba věnovat přednostní pozornost expanzivnímu jasanu ztepilému (*Fraxinus excelsior*) a také invazivnímu trnovníku akátu (*Robinia pseudacacia*), který se sice vyskytuje na lokalitě v malém množství, ale který představuje potenciální riziko do budoucna.

Dalšími dřevinami, které je nutno odstraňovat jsou především babyka (*Acer campestre*), růže šípková (*Rosa canina*), hlohy (*Crataegus* spp.), slivoň trnka (*Prunus spinosa*) a svída krvavá (*Cornus sanguinea*). Rovněž je třeba do jisté míry redukovat porosty skalníku celokrajného (*Cotoneaster integerrimus*) a to v místech, kde zatlačuje vegetaci skalní stepi (dílčí plocha 2).

Křoviny je třeba odstraňovat nejen přímo z otevřených enkláv (tj. plochy 1, 2, 3, 4), ale také z pásu o šíři (5–) 10 m kolem nich. Tím se předejde stupňující se mezofilizaci (zastínění) v důsledku výškového růstu těchto dřevin.

Zbytek území doporučujeme ponechat bez zásahů a jako ukázkou spontánní sukcese. V případě potřeby vlastníka pozemků je možné i na těchto plochách provádět probírky dřevin s ponecháním arboricidem neošetřených pařezků ke zmlazení.

Při redukci dřevin v okolí otevřených enkláv je však zapotřebí na řezné plochy aplikovat arboricid (Roundup), protože zde je zmlazování nežádoucí.

Optimální péčí o trávníky je pastva. Pouze některé hustší travnaté porosty je realistické kosit použitím kosy nebo křovinořezu (plocha 3). Pastvu je zde možné provádět několikerým způsobem a sice na volno a nebo v oplůtcích za dozoru profesionálního pastevce a nebo v dlouhodobějším oplocení. Pro zdejší lokalitu jsou kozy vhodnější nežli ovce. Jednak proto, že velmi efektivně okusují dřeviny a pak, že se dokáží lépe pohybovat v prudkém skalnatém terénu.

Území má velice dobré podmínky pro to, aby se zde prováděla právě třetí zmíněná varianta a sice **celoroční pastva koz v oplocení trvalejšího charakteru**. Tento způsob pastvy je spíše asanačním, než regulačním managementem. Je vhodný pro dřevinami velmi hustě zarostlá území v členitém terénu. K oplocení se dobře hodí vysoké drátěné pletivo s velkými oky (požívá se také na lesních oplocenkách), které je možno upevnit na vzrostlé stromy, případně na sloupky. Zvířata je zde vhodné umístit celoročně, s možností přístřešku pro nejnepříznivější roční období. Přikrmování koz je vhodné pouze ve velmi omezené míře a sice formou „pamlsku“, tak aby neztratily kontakt s člověkem a nezdivočely (pak je není možné pochyťat). Už po necelém roce dojde k velmi podstatné redukci dřevin, přičemž kozy jsou schopny udolat i velké vzrostlé stromy. Tento zásah by se týkal cca 1 ha svahu nad usedlostí, přičemž na tuto plochu je optimální umístit zhruba 8–10 kusů koz. S tímto způsobem péče o chráněná území mají praktickou zkušenost v Německu; územím s do značné míry analogickými přírodními poměry je údolí řeky Saale pod Halle (<http://www.ziegen-im-saaletal.de/>).

Z (nejen) ekonomického hlediska nejsou s touto péčí v Čechách zkušenosti. Finančně ji pokládáme za rovnocennou či dokonce úspornější oproti běžné péči (tj. vyřezávání a pálení dřevin + dodatečná pastva). Uvedená péče se jeví jako prakticky realizovatelná jen v případě úzké spolupráce vlastníka pozemku.

Ve spodní části území spadá do MZCHÚ také část zachovalé sušší ovsíkové louky (dílčí plocha 9). Zde je třeba zajistit pravidelné kosení jednou až dvakrát ročně pomocí běžné techniky. Pokosenou biomasu je nezbytné odklidit. Tento management je doposud prováděn majitelem pozemku. Až 1/3 plochy může přitom zůstat nepokosena, je však třeba dbát na to, aby další rok zůstala nepokosena zase jiná část porostu. Alternativou, či spíše jen doplněním seče této louky může být pastva ovci nebo koz.

Jako zcela nevhodné se jeví vypouštění drůbeže.

3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností

Ochranné pásmo se nachází v přírodním parku. Proto postačí dodržovat zásady, které z tohoto faktu vyplývají.

3.3 Zaměření a vyznačení území v terénu

Po obvodu území je provedeno pruhové značení na stromech, které je však velmi zašlé a sotva patrné. Proto je nutná jeho obnova. Území je označeno jedinou tabulí se státním znakem, která je umístěna u cesty na hranici louky a lesa v JZ části území. Doporučujeme zvážit účelnost umístění tabule také na SV okraj rezervace, který je po polním ladu přístupný z Nebušic.

3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území

Bez návrhů.

3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejností

Chráněné území je malé a obtížně přístupné, proto je jeho návštěva vhodná pouze pro zájmové exkurze tvořené jen několika málo lidmi (specializované exkurze pod odborným vedením). Území není vhodné pro turistiku.

3.6 Návrhy na vzdělávací využití území

Vzhledem k obtížné přístupnosti území a vzhledem k faktu, že se nachází na pozemku přilehlé usedlosti se nejvíce vzdělávací využití jako vhodné. K tomuto účelu jde dobře využít obdobné, avšak lépe přístupné (a dostupné) lokality, konkrétně PP Jenerálka.

3.7 Návrhy na průzkum či výzkum území a monitoring

Namátkové nálezy epigeických členovců, především pavouka stepníka rudého (*Eresus kollari*) naznačují vysokou hodnotu území z hlediska arachnologického. Z toho vyplývá naléhavá potřeba zdokumentovat epigeickou faunu členovců systematickým průzkumem, především za použití celoročně exponovaných zemích pastí. V případě zavedení managementu (zejména pastvy) doporučujeme založení ploch pro monitoring vegetace a norových pavouků stepníků rudých.

4. Závěrečné údaje

4.1 Předpokládané orientační náklady hrazené orgánem ochrany přírody podle jednotlivých zásahů (druhů prací)

Minimální varianta:

	Orientační náklady za rok (Kč)	Orientační náklady za období platnosti plánu péče (Kč)
Opakované zásahy		
redukce dřevin (dílčí plochy 1–4 a jejich nejbližší okolí); včetně odstranění hmoty, aplikace arboricidu na řezné plochy.	30.000	40.000 x 1
Kontrola a likvidace výmladků v další sezóně po odstranění dřevin.	5.000	5.000 x 1
Sečení louky běžnou lehčí mechanizací	5.000	5.000 x 10
C e l k e m (Kč)		95.000

Pozn.: Redukci dřevin je možné rozložit do dvou až tří etap (let).

Optimální (maximální) varianta:

	Orientační náklady za rok (Kč)	Orientační náklady za období platnosti plánu péče (Kč)
Opakované zásahy		
redukce dřevin (dílčí plochy 1–4 a jejich okolí); včetně odstranění hmoty, aplikace arboricidu na řezné plochy.	40.000	40.000 x 1
Kontrola a likvidace výmladků v další sezóně po odstranění dřevin.	6.000	6.000 x 1
Extenzivní pastva (na volno, případně v oplůtcích).	10.000	10.000 x 10
Sečení louky běžnou lehčí mechanizací	5.000	5.000 x 10
C e l k e m (Kč)		196.000

Pozn.: Redukci dřevin je možné rozložit do dvou až tří etap (let).

4.2 Použité podklady a zdroje informací

- Boháč P., Kolář J. (1996): Vyšší geomorfologické jednotky České republiky. Geografické názvoslovné seznamy OSN-ČR. – Praha, 56 p. + mapa.
- Farkač J., Král D. (2000): Návrh na sledování organismů a managementu ve zvláště chráněných územích hlavního města Prahy. – Ms., uloženo na OOP Magistrátu hl. m. Prahy.
- Kubát K. et al. (2002): Klíč ke květeně České republiky. – 928 p., Academia, Praha.
- Kubíková J. (1982): Chráněná území Šáreckého údolí a jejich současná vegetace. *Natura Pragensis*, 1: 5–70.
- Kubíková J., Skalický V., Manych J., Diasová E., Drábková E., Rieger M., Klauďisová A., Rydlo J. (1982): Příspěvek ke květeně chráněných území Šáreckého údolí. *Natura Pragensis*, 1: 85–142.
- Kůrka A., Buchar J. & Řezáč M. (2007). Pavouci (Araneae) Prahy. *Natura Pragensis*, 18: 5–126.
- Ložek V. (1994): Měkkýši PP Vizerka. - 2 p., ms. [depon. in: rezervační kniha, Středisko AOPK ČR Praha].
- Ložek V., Kubíková J., Špryňar P. et al. (2005): Praha. Cháněná území České Republiky, Svazek XIII. AOPK ČR a EkoCentrum Brno, Praha.
- Procházka F. [ed.] (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). – Příroda, Praha, 18: 1-166.
- Skalický V. (1988): Regionálně fyto geografické členění. - In: Hejný S., Slavík B.[red.], Květena I., p. 103-121, Praha.
- Smrček K. (1991): Zpráva o výsledcích floristické inventarizace vyšších rostlin na ChPV Vizerka v Praze 6, provedené v roce 1991. ms. [depon. in: rezervační kniha, Středisko AOPK ČR Praha].
- Váňa J. (1992): Mechorosty CHPV Vizerka v Šáreckém údolí. - 3 p., ms. [depon. in: rezervační kniha, Středisko AOPK ČR Praha].
- Vávra J. (2004): Klasifikace zvláště chráněných území Prahy na základě rozboru jejich motýlí fauny. – *Natura Pragensis*, 16: 3–185.
- Zimová K. (2008): Historický vývoj krajiny na modelovém území přírodního parku Šárka-Lysolaje. - 58 p., ms., depon in: Fakulta životního prostředí ČZÚ Praha.

4.3 Seznam mapových listů

- a) katastrální mapa (měřítko 1:2880)
číslo mapového listu:
KRALUPY.NAD.VLTAVOU,9-9/43

- b) Základní mapa České republiky 1:10000
číslo mapového listu: 12-24-16

4.5 Plán péče zpracovali

MGR. PETR KARLÍK – přírodovědec, geobotanik působící na katedře botaniky PřF UK v Praze, na katedře botaniky University v Regensburgu a nově i na katedře dendrologie a šlechtitelství lesních dřevin na FLD ČZU v Suchdole zabývající se dlouhodobě botanikou a ochranou přírody středních Čech.

**Kontakt: e-mail: pkarlik@seznam.cz
mobil: 776/093924**

a

RNDR. MILAN ŘEZÁČ, PH.D. – arachnolog a botanik působící ve Výzkumném ústavu rostlinné výroby, v.v.i. v Praze-Ruzyni. Věnuje se mj. vztahu arachnofauny a xerothermní travinné vegetace.

**Kontakt: e-mail: rezac@vurv.cz
tel. 233022416, mobil: 721162763**

Terénní průzkum k plánu péče byl proveden při opakovaných návštěvách území během celé vegetační sezóny 2008 a během jedné návštěvy na jaře 2009.

Plán péče je zpracován podle vyhlášky o plánech péče č. 60/2008 Sb. a „Osnovy plánů péče o národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní památky a jejich ochranná pásma“ vydané Ministerstvem životního prostředí.

Příloha:

Porovnání floristických inventarizací PP Vizerka

Kubíková (1982) shrnující své vlastní údaje jakož i údaje starších autorů uvádí z území 277 druhů a Smrček (1991) celkem 229 taxonů. Rozdíly mezi těmito dvěma průzkumy blíže komentuje Smrček (1991), přičemž mj. uvádí, že druhy navíc zmiňované Kubíkovou jsou vesměs vlhkomilné, tedy vyskytující se v biotopech nikoliv uvnitř, nýbrž přilehlých k ZCHÚ.

Při našem průzkumu pro plán péče jsme v území zaznamenali celkem 157 taxonů cévnatých rostlin, přičemž jsme ověřili většinu nejvýznamnějších, xerothermních druhů, charakteristických pro toto území. Nižší počet námi zaznamenaných taxonů je zcela úměrný mnohem nižšímu počtu návštěv lokality (naš floristický průzkum pro potřeby plánu péče byl spíše jen orientační, bez ambice na úplnost) a nelze proto z něj vyvozovat ochuzení flóry území.